

בעהשית

שבע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת קרח תשפ"ג

גליון ב' אלפים ע"ד

שנה ל"ט • גליון ל"ז

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' רבי עקיבא 8 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת קרח תשכ"ה

- יהודים בכל הדורות ידעו להסתפק במועט, וחיי המתירנות והבזבזו היתה מנת חלקם של גויי הארצות.
- איזהו עשיר השמח בחלקו וכו', 'עשיר' נוטריקון עינים ש'ינים ידיים ר'גלים, 'חלקו' נוטריקון ח'ם ל'ח ק'ר ו'יבש.
- מי שאינו רודף אחר המותרות, שלום בחילו ושלום בארמנותיו ולא יחסר כל.
- הקנאה והתאווה לדברים מיותרים שאין בהם צורך לגוף ולנשמה, מוציאין את האדם מן העולם, וכן הרודף אחר הכבוד.
- ראשית כל דבר יש לעבוד על מדות טובות, וזה מיסודות הדת, כמבואר בספרים הקדושים שבעל מדות רעות אי אפשר לו להשיג שלימות הנפש.
- קרח עשיר גדול היה, ובכל זאת לא אמר די והקנאה התאווה והכבוד היו מנת חלקו, ועל כך הוכיחו משה רבינו.
- נגד שלש אלה הקנאה והתאווה והכבוד שמוציאין את האדם מן העולם – על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים.
- בקימת הבוקר יש כור המבחוץ לאיש יהודי לדעת מה מעמדו ומה מצבו.
- מי שמתנהג בקדושה ועלה על יצועו בידיעה לפני מי הוא שוכב, הוא גם מתעורר בבוקר ברוח טהרה.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

כל ישראל ערבים זה לזה

- מספה"ק אמרי נועם, שהצדיק נכשל בחטא קטן כדי שעל ידי התשובה שלו יעורר את החוטאים לתשובה.
- מהבעש"ט הקדוש, שכל יהודי במעשיו משפיע על הכלל כולו לטובה או לרעה.
- מהרה"ק מדאלינא זי"ע, שאהרן הכהן על ידי הכפרה שלו עורר את ישראל לתשובה וכפרה.
- הקב"ה סיבב לאהרן הכהן את חטא העגל, להורות תשובה, היינו שעל ידי הרהורי התשובה שלו ישפיע התעוררות תשובה על כל ישראל.
- כשריפו ישראל מן התורה סבר משה רבינו שהאשמה תלויה בו ולכן הרים ידיו בתפילה ותשובה, ובזה עורר את ישראל לשעבד לבם לאביהם שבשמים.
- קרח לא ידע שאהרן נכשל בחטא רק כדי לעורר את בני ישראל בתשובה.
- הרמזו בציצית על כנפות הבגד ובמזוזה שעל פתח הבית, שכל יהודי יש בו אחריות והשפעה על הכלל כולו.
- קרח בטעותו סבר שטלית שכולה תכלת פטורה מציצית ובית מלא ספרים פטור ממזוזה, כי אין ענין של ערבות בין ישראל.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת קרח תשב"ה

ומחשבתו נתונים, לדאוג לעצמו עם מה ישוב אל ביתו לאחר אריכות ימיו ושנותיו, ובעולם הזה מסתפק במה שיש לו, ושמה עם אשתו והילדים אשר חנן לו אלקים בזה. עם כניסת השבת כשראה בביתו הדגים מתבשלים על האש ושיש לו כוס יין לקידוש, היה שמח ומודה להשי"ת, ופותח ואומר הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, שנתן לי בשר דגים ויין לכבוד שבת קודש.

חיי המתירנות והבזבזו היתה מנת חלקם של גויי הארצות, והיהודים ידעו להסתפק במועט. זכרני שכ"ק אאמו"ר זי"ע היה מתאונן על כך שבתחילת ימי שבתו ברודניק אכלו כולם חלות שחורות, וכעת נתרבו ה'לומפען' וכל אחד כבר צריך חלות לבנות. כשהשיאו ילד היו תופרים בשבילו שש כתונות, (בגד תחתון לא לבשו כלל שזה היה מלבוש של ה'דייטשען'), וקנו לו מלית קטן אחד, והכינו עבורו כסת שהיו ממלאים בידיהם עם נוצות, ובכך היו שמחים ומרוצים ונתנו שבח והודיה להשי"ת שהגיעם לזמן הזה להשיא את ילדיהם. ואם עוד עלתה ביד המחותן להשיג בקבוק משקה והיה יכול לחלק כוס לחיים לכל המסובים, רבתה השמחה לאין שיעור.

וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בוקר ויודע ה' את אשר לו, ואת הקדוש והקריב אליו, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו. (כמדבר מו, ה)

יש לבאר הכוונה במה שכפל לשונו פעמיים ושלוש, ויודע ה' את אשר לו, ואת הקדוש והקריב אליו, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו.

*

נראה לבאר על פי מה ששנו חכמים בלשון המשנה (אבות ד, כא) הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם. והדברים כפשוטם, שמדות טמאות ומגונות הללו הורסים חיי האדם ומקצרים ימיו ושנותיו, ומדות טמאות הללו הם שורש ומקור הטומאה.

בריש כל מרעין היא קנאת איש ברעהו, שחומד ומתאוה כל מה שרואה אצל הזולת, ולכו מלא תרעומת למה יש לפלוגי ולא לו. בדרך שלפנינו אף העשירים ידעו שדירה נאה וכל מנעמי תבל הם נחלת הרופא או הרוקח של העיירה, לדידה ודכוותיה ראויים הדברים כיון שאין לו לגוי אלא את עולמו בזה. לא כן אדם מישראל שיש לו חלק לעולם הבא, ועל זה כל דעתו

להיות כמותם, וכשמגיע אחד משם כולם רצים אחריו ומתקנאים בו.

בפרט הרבנים היו מסתפקים במועמ, ולא נודקקו לקבל דמי מחייתם מן הפושעים ולהיות משוחד מהם. מסופר שפעם נכנס אחד מראשי הקהלה אל רב העיירה בטענה שהגיע זמן להחליף את הכובע הישן שלו, שאין זה לפי כבודו וכבוד בני העיר. נענה לו הרב: מסכים אני אתך, אפשר בסכום של כמה גראשען לרכוש לעצמי כובע חדש, אבל מה יהא עם הבעקימשע שלי, הלא לצחוק יחשב ללבוש כובע חדש עם בעקימשע ישנה. אין הכי נמי, החזיק אחריו האיש, גם את הבעקימשע צריכים להחליף. הסכים עמו הרב, אבל המשיך לטעון שלא יתכן שהבגד עליון יהא מהודר ומתחת זה יהא לבוש עם הטלית קטן שיש לו עוד מיום חתונתו. אכן גם את זה יש צורך לחדש, אמר ראש הקהל. כך המשיך הרב לפרט מה שצריך עוד להוסיף על זה, נעליים חדשות וכו' וכו', ועל כולם הסכים איש שיחו.

אז אמר לו הרב: הנה אני לך את האמת שאפשר לי לדחוק עצמי להשיג כסף עבור כל אלו המלכושים, אבל היכן אכנים כל זאת. על זה יעץ לו ראש הקהל לקנות ארון בגדים. המשיך הרב וטען: הלא צריך לכבד אשתו כגופו, ואצטרך לקנות גם בשבילה בגדים וארון, והיכן אכנים כל זאת בדירה הצרה שלי. אכן, השיב האיש בלהט, הגיע זמן שהרב יעבור לדירה בת שני חדרים. על כך התנצל הרב ואמר שהרבנית זקנה באה בימים ואין בכוחה לנקות דירה גדולה כזאת. גם לזה יש פתרון, השיב ראש

ובעוונותינו הרבים בזמן הזה כל אחד רוצה לחיות כמו להבדיל

אלפי הבדלות הכומר וכמו עשירים ורוזני ארץ, כל אחד צריך פרחים ותמונות ולשכור אולם בסכום של כמה אלפים, שאם לא יעשו החתונה באולם גדול ורחב ידים יקברו את עצמם מרוב בושה. לפני כשבע שנים לא היה כאן בקרית צאנו אף מקרר אחד, וכעת כל אחד צריך ארון בן שלש דלתות, ובלי זה אי אפשר להתחתן. ואחר כך נאלץ לעבוד ביגיע כפים משך עשר שנים בשביל לכסות כל ההוצאות.

זו היא מכה אשר לא כתובה בתורה, צרה גדולה הקשה מנשוא, רוח עועים ירדה לעולם לבקש מותרות בסיבות ותואנות שונות, לא יכולים לאכול לחם שחור רק לחם לבן (ואוי לו למנהל ישיבה שיעזו ליתן בפני הבחורים לחם שחור), וצורכים מאכלים ממאכלים שונים על פי עצת רשעים שהמציאו דברי הבל שיש בהם ויטמינים הנצרכים לבריאות הגוף, וכיוצא בזה.

בדור שלפנינו היונו עצמם עם תפוחי אדמה כשלפעמים הוסיפו קצת גזר, וחיו שנותיהם בטוב ובעימים עד זקנה ושיבה. אני הכרתי יהודי אחד ברודניק בן תשעים שהיה בריא אולם, ולא חסרה לו אף שן אחת, מעולם לא היה לו כאב ראש ולא ידע מה זה, והיה שואל מהילדים בצחוק: מה זה שהראש כואב, יודע אני כשמקבלים מכה ביד שזה כואב, אבל מה שייך כאב בראש... ובזמנינו במדינת אמעריקא העשירה רבו החולים ל"ע במחלות משונות, ולמרכה הצער כאן בארץ ישראל עוד שואפים

לְעוֹמֵת זה אין שלום אמר ה' לרשעים
(ישעיה מ"ח, כ"ב), שאין שלום

ומנוחה בנפשם, דאם יש לו מנה רוצה
מאתים, יש לו מאתים רוצה ארבע מאות
(קהלת ר"ב א, א), וכן הלאה עד אין קץ,
וכל האסון שלהם כמה שאינם מרוצים,
דהקנאה והתאוה אוכלת בהם. ובשביל
לחזק את רוחם נזקקים לצאת
להשתעשע בכתי תיאטראות רח"ל, כי
מרגישים שבלי זה לא יכולים לחיות.
וזאת מלפנים מישראל לא נודקו לכל
זאת, לא רק שמנעו רגליהם מנתיבתם
אלא שלא הרגישו שום צורך בכך,
בהיותם מאושרים ושמחים מאוד
בחייהם. לא כמו באמריקא שישנם
כאלו אשר בהגיעם לעת זקנה משתגעים
מן הבטלה וממאסים בחייהם, כפי
ששמעתי כבר מכמה וכמה שהם לא
רוצים אריכות ימים כי מה יהא להם
מזה. ולפי הסטטיסטיקה רובם של
המאבדים עצמם לדעת ל"ע אינם אנשים
דלי אמצעים, כי אם אנשים עשירים
שביתם מלא כל טוב מתאוות עולם הזה,
ובשביל שחסר להם עוד איזה דבר קמין
שלחו יד בנפשם.

עַל כגון זה איתא (כלי יקר, בראשית ל"ב, כ"ה)
שאותיות שמו של הס"מ הם
'לסמא', שבוה כל כוחו לסמא עיני
האדם ומפתה אותו שצריך לזה ולזה,
ושכמה טוב יהא לו כשישיג כל אלה,
ולא נותן לבו להתבונן וכי מה ישאר לו
מכל זאת, הלא בשעת פטירתו של אדם
אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא
אבנים טובות ומרגליות אלא תורה
ומעשים טובים בלבד (אבות ו, ט), וגם
בעולם הזה אין לו מכך שום הישג
לבריאות גופו ואריכות ימיו.

הקהל, שוכרים משרתת שתבוא ותסדר
את הדירה.

ובכן - סיכם הרב ואמר לו - נוכחת
לראות ולדעת כל מה שאני צריך
רק בשביל לקנות כובע חדש, מוטב לי
להישאר עם הכובע הישן שלי ולפמור
עצמי מכל הדאגות המיותרות האלה...

בביתו נאוה קודש של זקני הקדוש
מצאנו זי"ע לא היה אף כסא
אחד טוב וחזק לשבת עליו, כל הכסאות
היו רעועים וקרסו תחתיהם אם ישב
עליהם בעל בשר. אצל הגה"ק מנאסויד
זצ"ל, שהרכיב כסף עבר תחת ידיו במשך
השנה, לא היה רק ארון אחד מעץ ששם
החזיק את בגדיו.

בצורה זו חיו מרבית האנשים ברור
שלפנינו והיו שמחים ומרוצים
מאוד, כל אחד היה שמח בחלקו שיש לו
לחם לאכול ובגד ללבוש, ואינו נזקק
להתכסות בעלה תאנה כמו אדם
הראשון. ואין לך מדה טובה מרובה
מזו, שה' בעוזרו להיות שמח בחלקו
ואינו רודף אחר המותרות, כמו
ששינו (אבות ד, א) איזהו עשיר השמח
בחלקו וכו', וכתב בספר אגרת הטיוול
(חלק הרמז, ערך עשיר) לפרש משנה זו,
דנומריקון של עשיר עינים ש"ניים ידים
ר'גלים, מגיד מי שנברא שלם באיבריו
ואינו בעל מום הוא עשיר בודאי וכו',
במזג השווה מצד היסודות שלו ולא
יתגבר האחד על חברו, וזה חלק"ו ח"ס
ל"ח ק"ד ו"בש עיי"ש, [והיינו ששמח
ומרוצה בזה שהוא שלם בגופו ואבריו
ובבריאות השלימה].

צורך חיוני, יש מזה הרבה בכל העולם. גם איזה פרי וירק להחיות נפש כל חי נמצא בכל מדינה ומדינה לפי האקלים שלה. התינוק בצאתו לאויר העולם הקב"ה מספק לאמו חלב בדדיה, וככל שמתגדל נעשה החלב יותר חזק כדי צרכו וקיומו (ועיין חובת הלבבות, שער הכנינה, פרק ה). וכשהוא מתגדל יותר ההורים מלעיטים אותו בידים עם מיני מתיקה ותאוות שהורסים אותו. וכן כל התאוות והמותרות לא זו בלבד שאין לאדם תועלת מהם אלא שהם לרעתו.

על זה נאמר (תהלים קמה, ט) **טוב ה' לבל, ואם תשאל הלא ישנם אנשים שחושבים שאין להם די מחסורם, התשובה לכך, ורחמיו על כל מעשיו, שברוב חמלתו עליהם הוא מונע מהם מה שלרעתם, ואילו היה להם צורך בכך בודאי שהיה הקב"ה מספיק להם לרוב, כמו מים ולחם, אבל לפי שאין זה לטובתם אלא לרעתם על כן ברחמיו עליהם אינו ממלא משאלותם.**

בללו של דבר, הקנאה והתאוה לדברים מיותרים שאין בהם צורך לגוף ולנשמה, מוציאים את האדם מן העולם. ומיותר לדבר על הכבוד כמה צער ונוק זה מיסב, כמה נהרגו וכמה נהרגים בשביל זה, כשבעצם אין בכך שום תועלת כלל ועיקר, וכי מה יש לו מזה שאנשים כורעים ומשתחווים לו, והרודף אחר הכבוד אינו עושה חשבון פשוט שאפילו בעולם הזה אין לו כלום מזה. וכל המתבונן יראה נכותה שאפילו כחלק אחד מני אלף של קנאה תאוה וכבוד מוציא את האדם מן העולם.

ומי שאינו רודף אחר המותרות, שלום בחילו ושלוה בארמנותיו ולא יחסר כל, שכן כבר כתב בחובת הלבבות (שער הכטחון פרק ד) דטרף מזונו והוא כלכלת גופו בלבד, הוא המובטח מן האלקים לכל אשר בו רוח חיים עד תכלית ימיו. וכן כתבו ^א שנוכל לראות בעולמו אשר ברא שהשי"ת נותן לברואיו די צורכם, כי אויר לנשימה שכל אחד נזקק לכך ואי אפשר להתקיים בלי זה, יש ברווח בכל מקום שבעולם, כשרק פותחים חור קטן יש אויר לרוב. ומים לשתיה שהוא גם כן

^א מקור הדברים במורה נבוכים (ג, יב): ומפני הכרחי הגוף יבקשו צרכיו ההכרחיים לחם לאכול ובגד ללבוש מבלתי מותר, וזה דבר קל ויגיעו אליו כל אדם במעט טורח כשיספיק להם ההכרחי, וכל מה שתראהו מקשי זה הענין וכבודו עלינו הוא מפני המותרות, בבקשת מה שאינו הכרחי יקשה אפילו מציאות ההכרחי, כי כל אשר יתאוה האדם יותר מותרות יהיה הענין יותר כבד, ויכלו הכוחות והקניינים במה שאינו הכרחי ולא ימצא ההכרחי. וצריך שתבחן עניינו במציאות, כי כל אשר הענין יותר צריך לבעל חי הוא נמצא יותר ויותר בהנם, וכל מה שימעט צורך הכרחי הוא נמצא יותר מעט והוא יקר מאוד. כי הענין ההכרחי לאדם על דרך משל, הוא האויר והמים והמזון, אמנם צורך האויר יותר חזק שאם יפקדו קצת שעה ימות, אבל המים יעמוד בלעדיו יום או יומים, והאויר יותר נמצא ויותר בזול בלא ספק; וצורך המים יותר מצורך המזון, כי כשישתה ולא יאכל יעמוד קצת בני אדם ארבעה ימים או חמשה מבלתי מזון, ואתה תמצא המים בכל מדינה ומדינה יותר נמצא ויותר בזול מהמזון; וכן ימשך הענין במזונות, מה שהוא צורך יותר נמצא יותר ויותר בזול במקום שהוא ממה שאינו הכרחי וכו' (וע"ע רבינו בחיי, פרשת יצא כה, כ).

יודה תורה לסוף דעתו שאם הוא זולל וסוכא סופו להיות גולן ורוצח.

זה צריך להיות מיסודות החינוך, חנוך לנער על פי דרכו (משלי כב, ו) במדת ההסתפקות, וגם כי יזקין לא יסור ממנה. יש לחנכו ולהחכימו שלא לקנא בהוולתו, כאשר רואה שיש לאחרים יותר ממנו יודה וישבח להשי"ת שנתן לחבירו מה שצריך לו, וב"ה שאני איני זקוק לכך, יש לי פרוסת לחם וכוס תה וזה מספיק לי, ואפילו אם זה בלי סוכר, דכשמתרגלים לשתות בלי סוכר לא צריכים את זה ומונעים מעצמם מחלות שונות.

סח לי כ"ק אאמו"ר זי"ע שראה אצל דו"ז הגה"ק מקשאנוב זי"ע שהיה שותה קפה ותה בלי סוכר, וגם לו בסיבת הדבר, דבהיותו ילד בן שלש בבית הגדול והקדוש של זקה"ק מצאנו זי"ע, שם שררה דחקות נוראה בהיות זוקה"ק היה מחלק את כל אשר לו לעניים, ובבוקר אחד כשהגישה לפניו אמו כוס תה בלי סוכר, לקח לגימה אחת וטעם שזה מר מאוד, התפרץ בכבי והלך להתלונן בפני אביו הקדוש שהאמא נתנה לו תה בלא סוכר, ויגער בו אביו הקדוש: וכי מי הגיד לך שבשביל תה צריכים סוכר? הדברים נכנסו ללבו הטהור ומאו עד סוף ימיו לא לקח סוכר לפיו.

מי יתן לנו מקונן כירמיהו הנביא שיכבה את מצב הדור, שרודפים אחר המותרות וראשם סחרחר מרוב הדאגות, ואפשר כיום לראות איך בחור בן שש עשרה כבר מסתובב מלא דאגות. בדור הקודם אב לעשר ילדים, שכמה מהם הגיעו לפרקם, לא נראה מודאג כמו בחור בימינו. אם יש לו גמרא ללמוד בה

לבן ראשית כל דבר הוא לעבוד על מדות טובות, וזה מיסודות הדת, כמבואר בספרים הקדושים שבעל מדות רעות אי אפשר לו להשיג שלימות הנפש.² כשם שאין כותבין ספר תורה על עור בהמה ממאה (שו"ע יור"ד סימן רעא, א), כך אין התורה נקלטת במי שרודף אחר מותרות ותאוות.

על דבר זה נחרץ דינו של בן סורר ומורה, כאומרם ז"ל (סנהדרין עב, א) וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האימלקי אמרה תורה יצא לבית דין ליסקל, אלא הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה, שסוף מגמר נכסי אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ויוצא לפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב עיי"ש, אף שנער צעיר הוא, ויתכן שאפילו לומד בישיבה ומקבל ציונים טובים על לימודיו וידיעותיו, אבל

² בשערי קדושה לרבי חיים ויטאל (ח"א שער ב): ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה... והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלויין תרי"ג מצוות התורה. ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצוות, ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג המצוות בקיומן או בביטולם, יען כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצוות על ידי תרי"ג איברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו... ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאוד מאוד... והבן זה מאוד, כי להיותם עקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג המצוות התלויות בנפש השכלית, ונמצא כי יותר צריך ליזהר ממצוות הרעות יותר מן קיום המצוות עשה ולא תעשה, כי בהיותו בעל מדות טובות בנקל יקיים כל המצוות וכו'.

ונתקנא בנשיאותו של אליצפן (רשי"ט, מז, א), ועוד ביקש כהונה גדולה שהכל יכבדו אותו ויגשקו את ידיו אחר עבודת יום הכפורים. על כך אמר לו משה רבינו להוכיחו על שלש מדות גרועות הללו:

א. בוקר ויודע ה' את אשר לו, רצ"ל
מי שמתמקד במה שיש לו, שמביט באת אשר לו ולא על מה שיש להוולת, לא איכפת לי מה שיש לפלוני ולא למונו יותר ממני, ב"ה שיש לי מה שאני צריך ואני מסתפק בזה. ואמר זאת נגד מדת הקנאה.

ב. ואת הקדוש והקריב אליו נאמר נגד מדת התאוה, ועל פי מה שכתב הרמב"ן בכיבור הכתוב (ויקרא יט, ב) קדושים תהיו, כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאוה מקום להיות שמוץ בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסוכאי יין בולל בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה, לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות וכו' עיי"ש. וזה ואת הקדוש היינו שמתנזר מן המותרות, ומסתפק בלחם שחור ותה בלא סוכר, ובשינה על הארץ או קרש עץ.

ג. ואת אשר יבחר בו שהקב"ה בוחר בו, לאפוקי מי שהוא בוחר בעצמו ברוב גאוותו, ורודף אחר הכבוד ומפרסם עצמו בכחבי עת, וכל מגמתו שיהללוהו בצלצלי פעמונים ('קלינגען מיט גלעקלעך'), וירעישו אודותיו כמו

מה הוא צריך יותר מזה, הלא אף אם אין לו ש"ס שלם ומהודר יכול להתעלות בתורה, כאשר בדורות שעברו היו יותר בקיאים בתורה אף שלא היה להם ש"ס ויולנא המהודר. בימים ההם מי שנפל חלקו בניעמים שבבית המדרש בו ישב נמצא ספר מהרש"א היה מלא שמחה. כשהייתי אצל הגה"ק [רבי שמואל ענגיל] מראדומישלא זצוק"ל ראיתי שהיה לו ארון קטן בגודל של כשתי מטרים, ובתוכו ש"ס קטן, והיה שר התורה. רבינו בעל הפרי מגדים זצוק"ל היו לו ספרים מעטים, והאיר עיני העולם בחיבורו הגדול על אורח חיים ויורה דעה.

ובזמננו כולם צריכים לארונות מלאים ספרים בכריכה יפה, רק בשביל שתוכל להתהדר ולהתפאר בפני החברות שיש לה בבית 'ביכלאטעיק' [ספרייה] נאה ומהודר. וזה עדיין בנוגע לספרי קודש, ואין צריך לומר שאר עניני הבל של גשמיות. וממילא אף אם יושב ולומד זה רק בחצי ראש, כשמחצית השניה של דעתו טרודה בענינים אחרים. כך רודף אחר המותרות כל ימיו עד שמגיע לימי הזקנה, ואז מודה ואומר לריק יגעתני לתהו והבל כוחי כליתי, כפתגם שהיו אומרים פעם: נאכגילאפען א גאלדענע נישמ'ל, ובשביל זה שיעבד את כל ימי חייו וחיי אחרים. הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל (קהלת א, ב). כל מי שעוזר לו השי"ת וזוכה לניצוץ דניצוץ של דעת אמת רואה שאין מצבו רע כלל ושהכל טוב ב"ה.

*

נבוא לכיבור פרשתינו. קרח עשיר גדול היה, ובכל זאת לא אמר די

שיכלו להעיד על עצמם שאין תוספות בש"ס שהם לא זוכרים, או שאין סעיף בחושן משפט נעלם מזכרונו. בחורים צעירים היו מחדשים מערכות שלימות על סוגיות, ותיצרו קושיא אחת בק"ג אופנים, היה בחור בן שלש עשרה שעל קושיא אחת אמר נ"ד תירוצים.

כשיש לאחד דעת תורה ומכיר את האמת כי הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים (תהלים יב, יא), מה לו כי יתקנא בעם הארץ שיש לו בית של חמשה חדרים, הראית מימך בן אדם שיהא מקנא ככלב וכדוב. ובכגון זה יש לקיים (דברי הימים ב' ז, ו) ויגבה לבו בדרכי ה'. אם היה בא אלי איש עשיר עם אלף מליון דולר שאשתדך עמו בוז אבזו לו, כי אני יותר עשיר ממנו, מקצת הדעת תורה שיש לי שוה יותר מכל הונג, אות אחד של תורה הקדושה שוה הרבה יותר מכל רכושו, ואין לי מה לקנא בו רק בלומדי תורה ותלמידי חכמים, מי יתן ואזכה גם אנכי לשלימות בתורה כמותם.

ב. העבודה נגד התאוה. דהכהנים בעבודתם היו מצטערים ומעוניים, בהיותם עומדים יחף כל היום ומרכים באכילת בשר קדשים שלא יבואו לידי נותר, עד שנמצא בבית המקדש ממונה על חולי מעיים (שקלים ה, א), ופירש הרע"ב לפי שהכהנים הולכים יחפים על הרצפה, ואוכלין בשר הרבה, ושותין מים, היו מעידן מתקלקלן, וצריכין תמיד לרופא לומר להם זה הסם טוב למעיים עכ"ל.

וגם בזמן הזה שהתפילה במקום עבודה, כשעומד ומתפלל ומתדבק בהש"ת בא לידי הכרה שכל תאוות עולם הזה

עם הג'ראנער' [רעשן] בהזכרת שם המן בקריאת המגילה. דכל כגון זה אין הקב"ה בוחר בו, כיון שכל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סוטה ה, א). ואת אשר יבחר בו הוא האיש שמתנהג בענוה ושפלות, שכל המשפיל עצמו הקדוש ברוך הוא מגביהו (עירובין יג, ב), וכל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ (מו"ק טז, ב).

רק מי שיש בו שלש מדות הללו יקריב אליו, לא כן אתה ועדתך.

*

בזה לעומת זה, נגד שלש אלה הקנאה והתאוה והכבוד שמצויין את האדם מן העולם, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות א, ב) שהם יסודות הקדושה.

א. נגד קנאה רעה של הרשעים, היא התורה אשר קנאת סופרים תרבה חכמה (נבא בתרא כא, א). כאשר מעיין בספריהם של גדולי התורה מתקנא בהם, וחושב בעצמו, יהודים כאלו, כמו בעל קצות החושן ובעל נתיבות המשפט, כדאי היה להם להיות בעולם, לא איש כמוני שכל מקום שאני לומד איני יודע. כשרואה בחור ירא שמים צריך לקנא בו, פלוני משכים ומעריב על דברי תורה ואני ישן על מטתי, מה יהא בסופי ותכליתי, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (פסחים ג, א) ואני אנה אני בא, כמה כבר הספיקו אחרים בגיל שלי ללמוד ולדעת ואני נבער מדעת. עוד בימי צעירותי הכרתי אברכים שידעו בעל פה ש"ס וארבעה חלקי שולחן ערוך, ובין הבחורים היו מי

צורה בוקן היוורד על פי מדותיו, והכרזו בקול: כדי שלא להכשיל את הרבים הנני מכרזו ומודיע שאני רב וצריך לעמוד מפני...

וזה דרכו כסל למו שכל כולו עסוק בעצמו ובישותו, שהוא הנברא הישר בעולם ולו מגיע הכל. ובהיפוך מזה בקדושה הוא זה שיוודע שהכל מגיע לחבריו ולא לו, שכני הוא איש קדוש וירא שמים חובתי לעזור ולסייע לו, ולא יתכן כזאת שאני בעל עבירה יהא לי ולא לו, ומתוך כך כל מה שיש לו נתן לאחרים. זו מדת גמילות חסדים בקדושה נגד מדת הכבוד בטומאה.

*

שליש אלה יורמוזו גם בדברי הכתוב כאן:

בוקר ויודע ה' את אשר לו נגד עמוד התורה, שכל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו (תמיד לב, ב), דקוב"ה אורייתא וישראל חד (זוהר ח"ג עג, א), והיינו בוקר [אחרי הלימוד בלילה] ויודע ה' את אשר לו, רצ"ל זה שנתדבק בבורא כל עולמים עם לימוד התורה ושכינה כנגדו.

ואת הקדוש נגד עמוד העבודה, דהיינו עבודה בקדשים, או העבודה בתפילה אשר כנגד תמידין תקנום (ברכות כו, ב).

ואת אשר יבחר בו מתוך שעושה דברים שהקב"ה בוחר בהם, כדכתיב (דברים יא, כב וברש"י) ללכת בכל דרכיו, הוא גומל חסדים ואתה גמול חסדים.

הכל הבל, נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי (תהלים פד, ג), ובך כל תאותי. וכבר כתב הרמב"ם (בצוואתו לבנו) שרוב המאכל והמשתנה היא סיבת רוב החולאים עיי"ש, ומכל שכן תאוות אחרות שהשטוף בהם זקנה קופצת עליו וכוחו תשש, ועיניו כהות וכו', ושיניו נושרות, והרבה כאבים חוץ מאלו באים עליו וכו' (שו"ע אור"ח סימן רמ יד). וההיפוך מתאוה רעה היא להתענג בתפילה ודבקות בהש"ת.

ג. גמילות חסדים לאחרים היא נגד הכבוד, זה המתגאה ואומר בלבו אני ואפסי עוד, וכל העולם נגדו כקליפת השום. ואיתא מתלמידי הבעש"ט שבעל גאווה מתגלגל בדבורה, כי זה דרכו של המתגאה לדבר אך ורק מעצמו ומעלותיו, איך 'בין' א' עשיר, א' יודע ספר וכו', ומדה כנגד מדה הוא מתגלגל ב'ביעין' [דבורה בלשון אידיש]¹. וסיפר לי הגה"צ מנאסויד זצ"ל שכשנסע פעם במסילת הברזל נכנס יהודי בעל

¹ ראה שער הגלגולים (כב): הפרנס המתגאה על הצבור יתגלגל בדבורים... כי דבורה היא בעלת גאווה, ולכן אינה עושה מלאכה, וגם היא דברנית, כי בכל שעה לא תשקוט פיה וכו'.

ובמדרש פנחס (אות לה): אמר, מה דאיתא בספרים שבעון גאווה מתגלגל בדבורה, הטעם, שבעל גאווה אומר בלבו, איך בין אשריבתי, איך בין אוינגיר, איך בין אלעניר וכו'. ורשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה (עירובין יט, א), לכך אפילו אחר המיתה העונש שמתגלגל בדבורה, בריה פחותה רועשת וצועקת, ואומרת איך בין, שדבורה נקרא בלשון אשכנז בין.

עם זה האיש נעמד הרבי ר' אלימלך ויסב פניו אל הקיר מבלי להסתכל בהם, ועמד כך משך זמן עד ששניהם יצאו. אחר כך חזר ובא רביה"ק מלובלין לבדו, ואז כבר קיבל אותו בסבר פנים יפות, ואמר לו, מדוע הבאת אלי רשע זה שמילא כל חדרי בטומאה. וגילה לו שכל עבודתו היא מקליפת נוגה.

ואמנם זה האיש אחר שכבר זכה להגיע לליזענסק, ואף ראה את צורתו הקדושה, כל זאת כבר הספיקו לו להליהבו ולעוררו למוטב, והשתוקק מאוד לכוא אל הקודש לקבל דרך תשובה, אבל הרבי ר' אלימלך לא הרשהו לכוא בפניו עד שישב שם משך זמן, ואז נכנס והדריך אותו ונתן לו עצה איך להסיר מעליו כל הפניות, ונתיישב בבית המדרש לעסוק בתורה ועבודה, ונשאר כל ימיו בליזענסק והיה לאחד מגדולי בעלי המדרגה.

ואחד הסימנים דלידע אינש בנפשיה הוא בצורת התעוררותו בבוקר, באם הוא מצטער ומתרעם בלבו על שבילה כל כך זמן רב בשינה (עין מאור ושמש, פרשת כי תצא, במאמר המתחיל או יאמר גדילים תעשה לך), ותיכף ומיד אומר מודה אני ונטל ידיו ועומד והולך בוריוות ללמוד תורה, אות הוא שנשמתו טהורה ועלתה בלילה במתיבתא דרקיעא בקדושה ובטהרה. ובהיפוך מזה מי שהלך לישון בטומאה, יש לו חלומות רעים והרהורים רעים, ומוליכים נשמתו להיכלי הטומאה (עין זוהר ח"א פג, א), ולפעמים עד כדי כך שמחליפים את נשמתו בשל גוי, כמו שכתבו המקובלים (הובא במגן אברהם סימן מו, י) שעל זה

וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר
בוקר ויודע ה' את אשר לו.

ברש"י, בוקר ויודע וגו', עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו, והוא היה מתכוין לרחותם שמא יחזרו בהם. ע"כ.

יש לרמוז בזה, כי בקימת הבוקר יש כור המבחן לאיש יהודי לדעת מה מעמדו ומה מצבו, שכן עלול מאוד למעות בעצמו, דיתכן להתנהג בצביעות ורמאות עד כדי לרמות אף את עצמו, וכמו שהיו הרבה רשעים כאלו.

מסופר שבאחת מנסיעותיו של רבינו הקדוש מלובלין זי"ע אל רבו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע לליזענסק, בהיותו על אם הדרך נשתהה בעיר אחת, שם פגש ביהודי בעל צורה, שהיה לומד ומתפלל בהתלהבות, ונראה בעיניו כאיש קדוש מאוד. ברור שהחווה הקדוש מלובלין היה מבין גדול על אנשים, אבל זה האיש היה צבוע גדול כזה עד שהצליח לרמות גם אותו. בשיחתו עמו כששאלו איזה צדיקים שימש ולמד מהם דרך העבודה, השיב לו שלא נסע לאף אחד, ודיבר על לבו עד שהסכים לנסוע עמו לשבות את שבתו בליזענסק. ומפני כבודו נשאר שם בעירו לשבות בשבת, כשבמשך השבת הוסיף וראה אצלו עבודה נפלאה ביותר ונהנה מאוד.

בבוקרו של יום ראשון יצאו יחד בדרכם לליזענסק. והנה בדרך כלל בהגיע רביה"ק מלובלין יצא הרבי ר' אלימלך לקראתו לקבל פניו, אך הפעם שינה מנהגו ולא יצא כלל לקראתו, ולא עוד אלא אף כשנכנס בקודש פנימה יחד

והנה קרח ועדתו גם המה היו מכת הצבועים, וכמו שאמר זקני הקדוש מצאנו ז"ע על דתן ואבירם שהיו לובשים מלבושים לבנים (זווייסע בעקישעס) והשמיעו דברי תורה ('שלוש סעודות תורה'). ברם בהא איגלי בהתתייהו, כשבילו כל הלילה בדברי ליצנות (רש"י טו, יט) ושוב לא היו מסוגלים להשכים קום כמו ההולכים בדרכי ה', ולקרות את שמע בזמנה. וכבר צווח מהרש"א (שבת קיט, ב, בד"ה בשביל שחללו בה שבת) נגד אלו שמשכרים במוצאי שבת לכבוד סעודת לויית מלכתא וכו' ולמחר בשחרית עוברים זמן קריאת שמע ואומרים הוי כי עדיין ראשי דוי עיי"ש. וזאת למודעי שאף אם אחד נעור בלילה בשולחן של צדיק גדול, אם בבוקר מאחר זמן קריאת שמע, סימן הוא שלא קיבל מאומה והוא טמא ומטומא, כי מעוות לא יוכל לתקן (קהלת א, טו) זה שבטל קריאת שמע של ערבית וקריאת שמע של שחרית (ברכות כו, א), ובפעם אחת בלבד שנכשל בחסרון קריאת שמע בעונתה זה כבר עלול להעבירו מן העולם.

הוא שאמר להם משה, בוקר ויודע ה' את אשר לו, עתה עת שכרות ובבוקר נוכל לראות התוצאות, ובכך ויודע ה' את אשר לו, דמי שמתנהג בקדושה ועלה על יצועו בידיעה לפני מי הוא שוכב, הוא גם מתעורר בבוקר ברוח טהרה. וההיפוך בהפוך. ונאמר כאן וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר, מהו לאמר, לאמר לדורות (בראשית רבה ע, א), דזה כלל גדול לדורות עולם שאם קם בבוקר בהתעוררות לעבודת הבורא או אז הודע אליו שהוא לה'.

מברכים כל יום שלא עשני גוי, וזה כעין מה דאיתא בזהר הקדוש (ח"ב קפב, א) שהכועס מחליפים נשמתו ונעשה כגוי עובד עבודה זרה. ואיך הוא מכיר בזה ויודע לברך על כך, אלא כשרואה כשקם איך שלבו מתלהב לתורה ועבודה (עיין מגיד תעלומה, ברכות טו, ב, בפירושו הגמרא שנשכים ונמצא יחול וכו'), מה שאין כן אם משתהה בממתו ומסתכל מה השעה וחוזר להסתובב על צדו השני.

ובגמרא (ברכות ס, ב) כי מתער אומר אלקי נשמה וכו'.^ד וזקני הקדוש מצאנו ז"ע היה מתעורר משינתו בלכת אש קודש, כשהוא דופק בידי קדשו על המטה ושואג אחד יחיד ומיוחד, אין סוף, הנני מוכן לשרוף עצמי עבור הבורא ית"ש וכו' וכו', ולפעמים זה אך כמחצית השעה.

^ד א"ה. כפי הנראה הכותב קיצר כאן. ואפשר לפרש הכוונה בשני דרכים: (א) 'כי מתער' ורואה באיזה אופן מתעורר בקדושה ובטהרה, יכול הוא לברך ולומר נשמה שנתת בי טהורה וכו'. (ב) שברוב קדושתם באופן קומם משינתם היו יכולים לברך מיד 'כי מתער', וכמו שכתב בספר המנהיג (דיני תפלה) בטעם שבמשך הדורות הנהיגו לסדר כל הברכות בבית המדרש, 'כי לא יוכל אדם לברך כל אחת ואחת בשעתה... כי אין לך אדם מלובן ומזורז לברכם בשעתם בסעיפים מחזיונות לילה בנפול תרדמה על אנשים'. וכן כתב בסדר היום (כוונת וסדר תפלת שחרית): 'וכן נתפשט המנהג לאומרים זו אחר זו בבית הכנסת ולא בביתו כל אחד במקומה... שאין שם כוונתו כל כך נקיה כי הוא טרוד משנתו או דמיונות אחרים... ואם נראה מן הגמרא הפך מזה, גם הרמב"ם ולה"ה לא פסק כן, היינו בדורות הראשונות שהיו מדקדקים יותר ממנו, והיו יכולים לצאת ממכשול עון' וכו' (וע"ע שו"ת דברי יציב, חלק ז, סימן יח).

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

כל ישראל ערבים זה לזה

צדיק שמהרהר בתשובה מכניס התעוררות תשובה בכל החוטאים

יש לבאר בהקדם מה שכתב בספה"ק אמרי נועם (פרשת מצורע, ד"ה א"י ואת תהיה) לבאר הכתובים (ויקרא יד, כג) זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע.

דהנה לפעמים נופל במחשבת הצדיק איזה פגם עבירה, אף שלפי גודל קדושתו לא היה ראוי שיפול במחשבתו שום נדנוד חטא, ובהכרח שהקב"ה סיבב זאת בכוונה לטובת ישראל, כי פעמים יש שאדם מישראל נופל ועובר על חטא מסויים הרבה פעמים רח"ל עד שכבר אין ביכולתו לתקן זה החטא, לאשר כבר שנה ושילש בו ונעשה לו כהיתר (קדיושין מ, א), והקב"ה אשר חפץ חסד הוא לבלתי ידח ממנו נדח, מעורר אותו לבוא אל הצדיק, ואז שולח הקב"ה במכוון במחשבת הצדיק איזה הרהור עבירה, הנוגע לאותו חטא שעשה האדם בפועל, וכאשר הצדיק מתאמץ מאד לתקן הפגם של המחשבה שאינה טובה ולעשות

בתורה"ק (במדבר טו, ה) וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו. ויש לדקדק בכפל הלשונות.

ולחלן בפרשתן (וי, ה), ולא יהיה כקרח וכעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו. וברש"י כבר עמד על הלשון כאשר דבר ה' ביד משה לו, עיי"ש לדרך, ועוד לאלוקי מילין.

איתא במדרש (במדב"ד יח, ג), ויקח קרח, מה כתיב למעלה מן הענין, ועשו להם ציצית (במדבר טו, לח), קפיץ קרח ואמר למשה, מלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו חייבת בציצית, אמר לו קרח, מלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבע חומין פוטרת אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה, אמר לו חייב במזוזה, אמר לו כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית וכו'.

מובהק מהבעש"ט הקדוש זי"ע, בספה"ק דברי משה (פרשת שמיני, ד"ה ויאמר משה) על הפסוק (ויקרא ט, ז) ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה', דלכאורה צריך ביאור מה שהוצרך לכפר על העם שני פעמים, הלא הם הביאו קרבנם לעצמם ולמה היה צריך לכפר עליהם גם עם החטאת שלו.

ומבאר על פי מה ששמע מרבו הבעש"ט הקדוש זי"ע לבאר מה שאמר משה רבינו (שמות לב, לב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. והקב"ה השיב לו (שם, לג) מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. ולכאורה קשה, כי הלא משה רבינו היה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג), והיאך זה סבר שמיתתו תהיה כפרה לכלל ישראל על עון גדול כל כך.

והענין הוא על דרך שאמרו חז"ל (שבועות לט, א) כל ישראל ערביין זה לזה, והיינו שהמה מעורבים זה בזה, כי כולם באים משורש אחד, וכל מעשה ופעולה שהאחד עושה, משפיע בזה על חברו, בין לטוב ובין חלילה לרע, דכל ישראל ממקור אחד יהלכון, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (דברי הימים א יז, כא) ומעשה של כל יחיד משפיע על הכלל כולו.

לבן כשבא לעולם התעוררות לטובה על ידי היצר טוב ומצד הקדושה, הריהו חל על כל אחד ואחד מישראל, אלא שכל אחד מתעורר לפי ערכו,

עליה תשובה, על ידי זה הוא מעורר לתשובה גם את האדם שחטא בפועל ומתקן אותו.

ויורמז בכתוב (ויקרא ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר תמים לה' לחטאת, דלכאורה היאך יתכן אם הכהן המשיח יחטא, הרי לא יאונה לצדיק כל און (משלי יב, כא) והקב"ה שומר נפשות חסידיו. ובהכרח שזהו לאשמת העם, רצ"ל בשביל פשוטי העם, והיינו שעל ידי שהצדיק יתעורר לתשובה והקריב על חטאתו אשר חטא, יתעוררו גם הם לתשובה שלימה.

זהו שאמר הכתוב, ואת תהיה תורת המצורע, ודרשו חז"ל (ילקוט, פרשת מצורע, רמז תקנו) תורת המוציא רע, ורומז לבעל עבירה המושרש בחטא עד שכמעט בלתי אפשר לו לפרוש הימנה. והקב"ה חס ומרחם על נפש מישראל וחפץ שיהיה ביום מהרתו, והיינו שיזכה לטהר עצמו, ומסכב שיהא והובא אל הכהן, קאי על עצם העבירה שהיא באה אל הצדיק ומכשילה אותו באיזה נדנד פגם של עון זה, ומקויים בו ויצא הכהן אל מחוץ למחנה, שגם הוא יוצא במקצת מקדושתו, ועל ידי שהצדיק שב בתשובה על פגם זה, והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע, שגם החוטא מקבל כח והתעוררות לשוב בתשובה ולהתקרב אל ה', עכרה"ק.

כל יחיד משפיע במעשיו על הכלל לטוב ולרע

בענין זה איתא מהרה"ק רבי משה ב"ר דן זי"ע אב"ד דאלינא, תלמיד

תלה הקלקלה בעצמו וסבר שהוא הגורם לזה. לכן אמר להקב"ה מחני נא מספרך אשר כתבת, שכן אשמת חמאי בני ישראל תלויה בי. אבל הקב"ה השיב לו, מי אשר חמא לי אמחנו מספרי, כי כלפי שמיא גליא ואין שום ספק, והקב"ה ידע שהאשמה לא היתה תלויה במשה רבינו כלל וכלל.

על פי דבריו הקדושים ביאר הרה"ק מדאלינא מה שאמרו חז"ל (קידושין מ, ב) לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עצמו לכף חובה, כי כאשר עושה האדם מצוה אחת, הוא משפיע בזה התעוררות קדושה על שאר בני אדם שכולם מתקרבים אל ה', ואז זוכה להכריע את העולם כולו לכף זכות. וכן לאידך גיסא, שעל ידי עבירה אחת הוא משפיע התעוררות לרעה אצל הכלל כולו, ואז מכריע ח"ו את העולם לכף חובה.

וזוהו שאמר משה רבינו לאהרן הכהן, קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך, רצ"ל שיכוון בעת עשיית הקרבן שלו שיכפר בעדו, ועל ידי זה יתעורר גם ובעד העם, שכל עם בני ישראל יתעוררו לתשובה שלימה ויתקרבו בדביקות לבורא כל עולמים, ואז יביאו גם הם את קרבנם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה', וזאת כאשר התעוררות שלהם להביא קרבן בא על ידי ההתעוררות של אהרן הכהן, עכדה"ק.

הצדיק מתעורר במדרגה גבוהה לקדושה יתירה מתוך התלהבות והתרוממות, הבינונים מתעוררים במעט, ואילו הרשעים נכנס בהם על כל פנים איזה מחשבה טובה. ואולם על ידי שהצדיק נתעורר לבוא לידי מעשה, הוא משפיע בזה שגם החוטא הגדול יקבל כח להתעורר קצת גם במעשה ולא תלך ההתעוררות לריק, והרשע בעצמו אינו יודע היאך בא לו ההתעוררות הזו לתשובה וקרבת אלקים ולומר אלך ואשובה אל אישי הראשון.

וכן הוא לאידך גיסא, שלפעמים בא התעוררות לרעה מצד היצר הרע וכת דיליה שמביאים זוהמא לעולם וגורמים לבני אדם לבוא לתאוות והרהורים רעים, ואזי הרשע מושפע מזה בחווקה ובא לידי מעשים רעים ומגונים בפועל, ואילו הצדיק מושפע במעט ונכנסים בו איזה הרהורים שאינם הגונים בלא יודעין ובלא רצון.

אם כן כשרואים רשע עובר עבירה, יש להסתפק במי תלויה האשמה ומי גרם לו זאת, אם על ידי שהצדיק לא התגבר על יצרו תיכף ומיד לעקור המחשבה רעה ממוחו, שזה מנע מן הרשע את היכולת להתגבר על המעשה בפועל, או יתכן שהאשמה תלויה ברשע, דכיון שהוא כבר נתעורר לחטוא בפועל כבר לא היה כח במחשבת הצדיק למנוע ממנו העבירה.

וזוהו היה פשר מדת ענוותנותו של משה רבינו, כי בכל פעם שחטאו ישראל

ציעיית ומזוזת רומזים על האחריות שיש לכל יחיד על הכלל

זהו הרמז במצות ציעיית, שכן כתב רש"י על הפסוק (במדבר טו, לט) וזכרתם את כל מצוות ה' וגו', שמנין גימטריא של ציעיית הוא שש מאות, ושמונה חומיין וחמשה קשרים הרי תרי"ג. להורות לאדם המתעמף בציצית שיוכור את מצוות ה', ויבקש ובזכות מצות ציעיית תנצל נפשי ורוחי ונשמתי ותפילתי וכו' והמלית יפרוש כנפיו עליהם ויצילם כנשר יעיר קינו וכו' (תפילה קודם עטיפת המלית), ויקבל עליו עול מלכות שמים כי תכלת רומז לים וכו' ורקיע דומה לכסא הכבוד (סוטה ז, א).

אולם על האדם לשים אל לבו שהוא מניח חומי הציעיית על ארבע כנפות בגדיו, לרמז שעל ידי מצוותיו ומעשיו יש עליו אחריות על ארבע כנפות הארץ, היינו בכל מקום נדח שיש איזה יהודי בד' רוחות השמים, כי אם יקבל על עצמו עול מלכות שמים שלימה ועול מצוות באמת ובתמים, ויתפלל בכוונה כדבעי, יעורר את כולם לתשובה ויגביר רוח הקדושה בכל קצוי ארץ, שיוכלו כולם לקיים כל תרי"ג המצוות ולעשות נחת רוח להבורא ית"ש.

ובן הוא הענין בהנחת המזוזת על פתח הבית מבחוץ, להורות לאדם שלא ידמה בעצמו שאין בו אחריות על מה שקורה בחוץ, אלא יידע שמעשיו בפנים הבית משפיעים על העולם כולו, שכאשר יישב בביתו וילמד תורה בקדושה וטהרה ויכניע את יצרו בתעניות וסיגופים

חטא העגל נתגלגל על אהרן כדי שבתשובתו יתעוררו כל בני ישראל לתשובה

יש להוסיף נופך על דבריהם הקדושים ולבאר היאך זה נסתבב לידו של אהרן הכהן לעשות את העגל, ובוודאי שאין הדברים כפשוטן ואין לנו שום השגה במה שאירע שם. דהנה כבר אמרו חז"ל (עבודה זרה ה, ב) שלא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, והיינו שכל ענין חטא העגל היה להורות תשובה לכל הדורות, וכידוע שזקה"ק מצאנו ז"ע היה מכנה לחטא העגל ד' אינטער געווארפענע מעשה.

ולבן סיבב הקב"ה שיבוא על ידי אהרן הכהן, כדי שעל ידי התעוררות התשובה שתהיה לו לאחר אותו מעשה, ישפיע בכך הרגשות של תשובה לכל ישראל עד סוף כל הדורות בכל פעם שיבואו לידי חטא. וזהו שאמר לו משה רבינו, וכפר בעדך כדי שיהא גם ובעד העם, שכולם יתעוררו על ידך לתשובה.

בדבר הזה טעה קרח, שכאשר ראה שאהרן הכהן בא לידי מעשה העגל, סבר שמחמת כן אינו ראוי לאיצטלת כהונה גדולה, והוא לא ידע שהכל נסתבב מן השמים בכוונה תחילה כדי שעל ידי התעוררות התשובה שתהיה לאהרן הכהן על נדנוד החטא שהיה לו, ישפיע בזה רוח טהרה והתעוררות תשובה לכל בני ישראל עד סוף כל הדורות.

ובזה נתנו כח לעמלק להתגבר עליהם, ולולא זאת היה מקויים הכתוב (שמות טו, טו) תפול עליהם אימתה ופחד, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כה, י).

ובאשר נוכח בזה משה רבינו, תלה האשמה בצווארו, וכנ"ל

מהבעש"ט הקדוש שמשה רבינו בענוותנותו היה תמיד בטוח שהוא גרם לבני ישראל לירד למדונה נמוכה, ולכן עלה ראש הגבעה לעשות שם תשובה לפני ה'. וזהו והיה כאשר ירים משה ידו, ובתרגום יונתן, והוה כד זקיף משה ידו בצלוי, והיינו שהרים ידו בתפילה שהקב"ה יקבל אותו בתשובה שלימה, ועל ידי הרהורי התשובה של משה נשפע התעוררות תשובה על כל בני ישראל, שכולם יהיו משעבדים לבם לאביהם שבשמים מתוך חרטה על העבר וקבלה על העתיד, וכך היו מתגברים.

לבן אחר מעשה קרח שטעה בענין הוה, נאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו, נקט ביד משה לרמוז על האמור שכאשר הרים משה ידיו בצלוי, מתוך הרהורי תשובה, נתעוררו כל ישראל לשעבד לבם לאביהם שבשמים, ובה לא יהיו כקרח וכעדתו שסברו שמעשיהם אינם משפיעים על הכלל.

זהו שאמר משה רבינו אל קרח ואל עדתו, שלא יתמהו כאשר יראו צדיק כדוגמת אהרן הכהן שנכשל באיזה נדנוד ואבק חמא, כי בוקר ויודע ה' את אשר לו, שבסופו של דבר יתברר שהוא צדיק גמור והוא מהקרוכים אל השי"ת, וזה שבא לידו איזה מכשול הוא במכוון

ובמחשבות זכות וטהורות, ישפיע על ידי זה רוח טהרה וכח קדושה בכל העולם, ואפילו אם יש איזה רשע בקצה העולם שעומד לעשות עבירה, ירגיש פתאום בנפשו איזה מניעה ויתגבר על תאוותו, והכל מכת יהודי ירא שמים היושב ספון בכיתו ועובד את ה'.

ובאמור שבדבר הזה טעה קרח, ולכן סבר שטלית שכולה תכלת פטורה מציצית, וכן בית מלא ספרים פטורה ממוזזה, כי לדעתו יש לכל אדם אחריות על עצמו בלבד, וכאשר יש בו תכלת שהיא מורה על יראת שמים, והוא מלא תורה, הרי די בזה, ואינו צריך לשים אל לבו שיש לו אחריות על הכלל. וסברא זו גרמה למעותו לחשוב שאהרן הכהן אינו ראוי לכהונה מחמת חלקו באותו מעשה, ולא ידע שהכל היה מחמת הערכות של כלל ישראל, וההתעוררות תשובה שיש לצדיק מעוררת את הכלל כולו לתשובה.

משה הרים ידיו בתשובה ועל ידי זה נתעוררו כל ישראל לשעבד לבם להקב"ה

זהו הענין שמצינו במלחמת עמלק, שנאמר (שמות יז, א) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ובחז"ל (ראש השנה כב, א) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו נופלים. דהנה דרשו חז"ל (סנהדרין ק, א) בפסוק (שמות יז, ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, שבני ישראל רפו מן התורה,

והסיבה לזה שהקב"ה מסבב פגם לצדיק כדי לעורר על ידו את החוטאים לתשובה היא, כי הקב"ה אוהב עמו ישראל באהבה גדולה עד מאד, והוא חפץ לבלתי ידח ממנו נדח. וזהו, ואת אשר יבחר בו, היינו כלל ישראל שהקב"ה בוחר בעמו ישראל באהבה, ולכן יקריב אליו, רצ"ל שיסבב הכל בכדי שיתעוררו בתשובה כדי שכל נפש מישראל תבוא על תיקונה בשלימות ותתעורר לתיקון המעשים ותשובה שלימה, ותחוש כי קרבת אלקים לי טוב.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת קרח תשנ"ו

מן השמים כדי שישוב בתשובה שלימה בהתעוררות רבתי ועל ידי זה ירומם גם את השפלים ביותר שיתעוררו אף הם בהרהור תשובה להתדבק בחיי העולמים. וזהו ואת הקדוש, מה שהצדיק הקדוש נכשל באיזה ענין, הוא לקיים והקריב אליו, על דרך דאיתא במדרש (שמות רבה כא ה), ומהו ופרעה הקריב (שמות יד י), אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו. והיינו שלשון הקרבה היא לאלו שנתרחקו מדרך החיים ועתה שבים למקור שורש מחצבתם, וכן הוא על ידי שהצדיק מהרהר בתשובה על פגם דקה מן הדקה שבידו, הוא משפיע לקרב אל הבורא כל עולמים את כל אלו שהתרחקו.

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להרפסת הגליון

הרה"ח ר' חיים רייניץ הי"ו

בני ברק

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת אירוסיה במזל טוב
עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר נפתלי דוד הכהן בינדר שיחי'
בן הרה"ג ר' פריץ טוביה הכהן שליט"א - דומ"צ דקהילתנו הק' בבית שמש
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר שלמה יהודה ויינגרטן הי"ו

ביתר עילית

בן הרה"ח ר' צבי ז"ל, וחתן הרה"ג ר' שמואל רייכמן שליט"א
לזכות בנו הב' חיים מנחם שיחי' שנכנס לעול המצוות במזל טוב
ולזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה שאך קול ששון וקול שמחה ישמע במעונו, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר שמואל בריכטא הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' יצחק הי"ו, וחתן הרה"ח ר' אהרן ירמיהו שיפר הי"ו
לזכות בנו ישראל מאיר שיחי' שנולד במזל טוב
זכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

משפחת ארנברג הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת אימם החשובה

מרת חיה ב"ר שמואל ז"ל

אשת הרה"ח ר' אלימלך אלעזר ז"ל

נלב"ע ביום כ"ט סיון תש"פ

תנצב"ה

הרה"ח ר' בן ציון גבריאלי לוק הי"ו - קרית צאנז, נתניה

ובניו, הרה"ח ר' שלמה יוסף דוב הי"ו

הרה"ח ר' מנחם מענדל הי"ו

הרה"ח ר' יואל הי"ו

הרה"ח ר' אריה הי"ו

הרה"ח ר' אברהם צבי הי"ו

וחתניו הי"ו

לעילוי נשמת זוגתו-אימם-המותם החשובה

מרת מטל ב"ר אברהם צבי ע"ה

נלב"ע ביום ב' תמוז תשע"ז

תנצב"ה

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות דברי התורה

לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים

נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

הרה"ח ר' יעקב ליפשיץ הי"ו

ירושלים

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח שמעון שיחי'

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' עמנואל יפרח הי"ו

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, כ"ט סיון, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ג ר' יוסף דוב אייזנברגר שליט"א

ראש כולל עיון והוראה במרכז התורה, קרית צאנז נתניה

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח אברהם יצחק ארנשטיין שיחי'

בן הרב נתן אליהו שליט"א

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, א' דר"ח תמוז, באולמי 'דוואל' בני ברק
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' מרדכי זאב רוזנברג הי"ו

אלעד

העומד לימיננו במסירות ובנאמנות להדפסת הגליונות מדי שבת בשבתו

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר צבי פקטה שיחי'

בן הרה"ח ר' ברוך מרדכי ז"ל

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, א' דר"ח תמוז, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' יעקב אריה הכהן שוורץ הי"ו

מנצ'סטר, אנגליה

והרב דוד פינחס טהלר שליט"א

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר בנימין הכהן שוורץ שיחי'

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ב' תמוז, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י